

TAKOMILLASHMAGAN ZAMBURUG'LARNING UMUMIY TASNIFI VA ASOSIY VAKILLARI

Nosirova Ruxshona Zafarjon qizi

Andijon Davlat Pedagogika Instituti, Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Biologiya yo'nalishi 2-bosqich 203-guruh talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15179456>

Annotatsiya: Takomillashmagan zamburug'lar (Fungi Imperfecti) jinsiy ko'payish bosqichi aniqlanmagan yoki hali o'rganilmagan zamburug'lar guruhiga kiradi. Ular asosan vegetativ yoki konidial sporalar yordamida ko'payadi va biologik xilma-xilligi, ekologik roli hamda iqtisodiy ahamiyati jihatidan muhim organizmlar hisoblanadi. Ushbu maqolada takomillashmagan zamburug'larning tasnifi, asosiy vakillari va ularning ahamiyati haqida ma'lumot beriladi.

Abstract: Imperfect fungi (Fungi Imperfecti) belong to a group of fungi whose sexual reproduction stage has not been identified or studied. They mainly reproduce through vegetative or conidial spores and are important organisms in terms of biological diversity, ecological role, and economic significance. This article provides information on the classification, main representatives, and significance of imperfect fungi.

Аннотация: Несовершенные грибы (Fungi Imperfecti) относятся к группе грибов, у которых не выявлена или не изучена стадия полового размножения. Они в основном размножаются вегетативным путем или конидиальными спорами и являются важными организмами с точки зрения биологического разнообразия, экологической роли и экономической значимости. В данной статье представлена информация о классификации, основных представителях и значении несовершенных грибов.

Kalit so'zlar: takomillashmagan zamburug'lar, Fungi Imperfecti, konidial sporalar, Aspergillus, Penicillium, Fusarium, Alternaria, Trichophyton, mitosporik zamburug'lar.

Key words: imperfect fungi, Fungi Imperfecti, conidial spores, Aspergillus, Penicillium, Fusarium, Alternaria, Trichophyton, mitosporic fungi.

Ключевые слова: несовершенные грибы, Fungi Imperfecti, конидиальные споры, Aspergillus, Penicillium, Fusarium, Alternaria, Trichophyton, митоспоровые грибы.

Kirish

Zamburug'lar (Fungi) heterotrof organizmlar bo'lib, ular organik moddalarni parchalash orqali oziqlanadi. Zamburug'larning aksariyati jinsiy va jinsiy bo'lmagan (vegetativ) yo'l bilan ko'payadi. Biroq, ba'zi zamburug'larning jinsiy ko'payish bosqichi aniqlanmagan bo'lib, ular "takomillashmagan zamburug'lar" (Fungi Imperfecti) yoki Deuteromycetes deb nomlanadi. Ushbu guruh o'ziga xos biologik xususiyatlarga ega bo'lib, ularning ko'pchiligi ekologik muhitda muhim rol o'ynaydi.

Umumiy tasnifi

Takomillashmagan zamburug'lar asosan konidial yo'l bilan ko'payadi va jinsiy ko'payish bosqichi kuzatilmaydi. Ular Deuteromycota deb ataladigan norasmiy guruhga kiritiladi. Ilmiy tasnifga ko'ra, ularning ayrim vakillari Ascomycota yoki Basidiomycota bo'limlariga tegishli bo'lishi mumkin. Deuteromycetes guruhining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat: Ko'payish usuli – asosan konidial sporalar orqali vegetativ yo'l bilan ko'payadi. Strukturasida – gifenlari septali bo'lib, ayrim turlari mitseliy hosil qiladi. Ekologik roli – saprotrof, parazit va simbiot sifatida yashaydi.

Asosiy vakillari

1. Aspergillus Bu turkumga kiruvchi zamburug'lar keng tarqalgan bo'lib, tuproq, havo va organik qoldiqlarda uchraydi. Ayrim vakillari oziq-ovqat mahsulotlarining buzilishiga sabab bo'lishi mumkin. Aspergillus flavus aflatoksin ishlab chiqarib, sog'liq uchun xavfli hisoblanadi. Boshqa turlari farmatsevtikada ishlatiladi.

2. Penicillium Penicillium zamburug'lari antibiotiklar, ayniqsa, penitsillin ishlab chiqarishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, bu turkumga kiruvchi zamburug'lar pishloq ishlab chiqarishda ham ishlatiladi. Tuproqda, o'simlik qoldiqlarida va oziq-ovqat mahsulotlarida keng tarqalgan.

3. Fusarium Fusarium turkumiga mansub zamburug'lar asosan o'simlik kasalliklarini keltirib chiqaradi. Ayrim turlari mikotoksinlar ishlab chiqarib, hayvon va odamlar uchun zaharli hisoblanadi. Fusarium solani kartoshka va pomidor kasalliklarini chaqiradi.

4. Alternaria Bu zamburug'lar asosan chirigan mevalar, sabzavotlar va o'simlik barglarida uchraydi. Alternaria alternata fitopatogen hisoblanadi va o'simliklarning jigarrang dog' kasalligini keltirib chiqaradi.

5. Trichophyton Trichophyton turkumiga mansub zamburug'lar dermatofitoz kasalligini keltirib chiqaradi. Ular inson va hayvon terisi, sochlari va tirnoqlariga ta'sir qiladi. Masalan, Trichophyton rubrum oyoq va qo'l terisida zamburug'li infeksiyalar chaqirishi mumkin.

Ahamiyati

Takomillashmagan zamburug'lar turli sohalarda muhim ahamiyatga ega: Tibbiyotda – ba'zi turlari antibiotiklar ishlab chiqarish uchun ishlatiladi, biroq ayrimlari inson kasalliklarini keltirib chiqaradi. Qishloq xo'jaligida – o'simlik kasalliklariga sabab bo'lishi mumkin. Masalan, Fusarium va Alternaria turlari hosildorlikka zarar yetkazadi. Oziq-ovqat sanoatida – ayrim zamburug'lar fermentatsiya jarayonida ishtirok etadi va mahsulot sifatini oshiradi. Ekologiyada – organik moddalarni parchalaydi va tuproq unumdorligini oshirishda ishtirok etadi.

Xulosa

Takomillashmagan zamburug'lar mikrobiologiya va ekologiya uchun muhim organizmlar bo'lib, ularning biologik xususiyatlari, turli sohalardagi roli va iqtisodiy ahamiyati katta. Ushbu zamburug'larni chuqur o'rganish ularning foydali jihatlarini aniqlash va zararli turlarini nazorat qilishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Алексеева, И. В., & Степаненко, В. Н. (2015). Микология: учебное пособие. Москва: Издательство МГУ.
2. Deacon, J. W. (2006). Fungal Biology. Blackwell Publishing.
3. Мирзаев, М., & Каримов, Ш. (2018). Микробиология ва биотехнология асослари. Тошкент: Фан.
4. Webster, J., & Weber, R. (2007). Introduction to Fungi. Cambridge University Press.